

12 00 03 ГРАЖДАНСКОЕ ПРАВО; ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЕ ПРАВО;
СЕМЕЙНОЕ ПРАВО; МЕЖДУНАРОДНОЕ ЧАСТНОЕ ПРАВО
12 00 03 CIVIL LAW; ENTREPRENEURSHIP LAW, FAMILY LAW,
INTERNATIONAL PRIVATE LAW

УДК 347

ББК 67.404.06

**ОИДИ БАЪЗЕ МАСЪАЛАҲОИ
ҲУҚУҚИИ СИФАТИ МОЛ
ҲАНГОМИ БАСТАНИ
ШАРТНОМАИ ХАРИДУ ФӮРУШ**

**О НЕКОТОРЫХ
ПРАВОВЫХ ВОПРОСАХ
КАЧЕСТВА ТОВАРА ПРИ
ЗАКЛЮЧЕНИИ ДОГОВОРА
КУПЛИ-ПРОДАЖИ**

**ON SOME LEGAL ISSUES
RELATING TO COMMODITY
QUALITY UNDER CONCLUSION
OF PURCHASE-SALE
AGREEMENT**

Болтуев Умедҷон Самадович, унвонҷӯи
Институту фалсафа, сиёсатишиносӣ ва ҳуқуқи
ба номи академик А. Баҳоваддинови Академияи
миллии илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон

Болтуев Умедҷон Самадович, соискателъ
Института философии, политологии и права
имени академика А.Баховаддинова
НАН Республики Таджикистан
(Таджикистан, Душанбе)

Boltuyev Umedjohn Samadovich, scientific officer
of the Institute of Philosophy and Law named after
A.Bahovaddinov under the National Academy of
Sciences of Tajikistan Republic (Tajikistan,
Dushanbe) **E-MAIL:** samadboltuev@gmail.com

Калидвожаҳо: истеъмолкунанда, сифати мол, шартномаи хариду фӯруш, стандарти давлатӣ, стандарти байналмилалӣ, регламенти техникӣ, қабули мол аз рӯи сифат, созиши тарафҳо, ҷуброни зарар, даъво

Баъзе натиҷаҳои тадқиқоти гузаронида шуда оид ба масъалаҳои асосии сифати мол ҳангоми бастани шартномаи хариду фӯруш ба риштаи таҳлил кашида шудаанд. Муайян карда шудааст, ки дар марҳилаи бастани шартномаи хариду фӯруш бамувофиқарасии тарафҳо дар бораи сифати мол тавассути чунин омилҳо имконпазир аст: 1) муфассал номбар кардан ва тавсифи хусусияти мол; 2) истинод ба стандарти давлатии муайян ё регламенти техникӣ; 3) истинод ба регламенти техникӣ. Дар асоси таҳлили меъёрҳои дахлдори қонунгузори амалкунандаи Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунанда дар соҳаи ҳуқуқи граждани тақлифу пешниҳодот оиди мукамал гардонидани баъзе қоидаҳои айни замон мавҷуда изҳор шудааст. Мулоҳизаҳо оид ба масъалаҳои баррасишуда бо ҳавола ба гуфтаҳои олимони намоёни соҳаи ҳуқуқшиносӣ асоснок карда шудаанд.

Ключевые слова: потребитель, качество товара, договор купли-продажи, государственный стандарт, международный стандарт, технический регламент, приемка товара по качеству, соглашение сторон, возмещение ущерба, иск

Прорабатываются отдельные результаты проведенного исследования об основных вопросах оценки качества товара при заключении договора купли-продажи. Установлено, что на этапе заключения договора купли-продажи достижение согласия сторон возможно при наличии следующих факторов: 1) подробное перечисление и характеристика свойств товара; 2) ссылка на определенный государственный стандарт или технический регламент; 3) ссылка на технический регламент. На основе

исследования соответствующих норм законодательства, действующего в гражданско-правовой отрасли Республики Таджикистан и касающегося защиты прав потребителей, внесены предложения и рекомендации относительно некоторых ныне действующих правил. Представленные актуальные идеи по исследованным вопросам обоснованы ссылками на высказывания известных ученых в сфере правоведения.

Key-words: consumer, quality of good, purchase-sale agreement, state standard, international standard, technical standing orders, reception of goods according to quality, agreement of parties, damage compensation, suit

The article dwells on separate results of the conducted research related to major issues dealing with an assessment of goods qualities under a striking of purchase-sale agreement. It is stated that at the stage of concluding the agreement in question attainment of the former is possible when the following factors are present: 1) detailed enumeration and characteristics of goods properties; 2) reference to a certain state standard or technical standing orders; 3) reference to technical standing orders. Proceeding from the assumption of respective legislation norms functioning in the civil-legal branch of Tajikistan Republic and concerning consumers' rights protection, the author moves proposals and recommendations in reference to some rules functioning at present. The presented actual ideas on the issues researched are well-grounded with references to the utterances of renowned scholars in the sphere of law knowledge.

Сифати мол яке аз масоили рӯзмарраи чомаи муосир ба ҳисоб меравад[2, 80]. Айни замон таъмини аҳоли бо молҳои босифат самти стратегии рушди ҳар як давлат шинохта шудааст. Аз ҷумла, Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ, Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар яке аз Паёмҳои худ кайд намуда буданд: «Таъмин намудани аҳоли бо маҳсулоти хушсифат, ки шартҳои асосии солимии мардум мебошад, яке аз масъалаҳои муҳим ба ҳисоб меравад. Вале ҳолатҳои аз ҷониби соҳибкорону тоҷирон бо ҳар роҳ васила ба бозори истеъмолии кишвар ворид намудани маҳсулоти пастсифат ба назар мерасанд, ки ба саломатии шаҳрвандон зараровар аст [3, 14]. Чӣ ҳақиқат пешгирии воридоти молу маҳсулоти пастсифат ва ғайристандартӣ мақомоти ваколатдорро зарур аст, ки доир ба риояи ҳатмии Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон» чораҳои таъхирнопазир андешанд.»[14].

Махсусияти фарқкунандаи шартҳои шартнома марбут ба сифати мол аз он иборат аст, ки тибқи шартнома тарафҳо мустақилона уҳдадорӣҳои мутақобиларо ба зиммаи худ мегиранд[18,с.98]. Дар баробари ин уҳдадорӣи шартномавӣ (муносибат) дар рафти инкишоф одатан ду марҳиларо аз сар мегузаронад: бастан ва иҷрои шартнома. Дар робита ба ин таъмини моли босифат тавассути шартномаҳо инчунин як қатор марҳилаҳоеро дар бар мегирад, ки ба марҳилаҳои рушди ҳуди уҳдадорӣҳои шартномавӣ (муносибат) мутобиқат мекунад: яъне бастан ва иҷро кардан[18, с. 101].

Бастании шартнома ин натиҷаи созиши тарафҳо аз рӯи ҳамаи шартҳои шартнома мебошад, ки тибқи шакли дахлдор тартиб дода шуда, ба қонунгузориҳои граждани асос меёбад[10,с.67]. Ҳамзамон, далели бастании шартнома ба мустақамкунии шартҳои аз ҷониби тарафҳо ба мувофиқарасида равона гардидааст, ки ҳар як тараф эътимод дошта бошад, ки тарафи дигар маҳз тибқи барномаи бо ин шартҳо пешбинишуда рафтор мекунад ва мақсади шартнома ба даст оварда мешавад [9, с. 155].

Мутаносибан сифати мол аз мутобиқати шартҳои шартнома вобаста аст [4, с. 88]. Маҳз дар марҳилаи бастании шартнома тарафҳо бояд мутобиқати шартҳои сифати мол, инчунин шартҳои дигари шартномаро, ки ба таъмини сифати мол ва кафолати бадастории онҳо мусоидат мекунад, ҳаматарафа ҳал намоянд[12, с. 109].

Ҳангоми бастанӣ шартномаи хариду фурӯш тарафҳои он бояд дар шартнома талаботи мушаххасро нисбати сифати мол ва шартҳои, ки ба таъмини он мусоидат мекунад, муфассал ифода намоянд[5, 18].

Дар КГ ҚТ, инчунин дар баъзе санадҳои меъёрии ҳуқуқии Тоҷикистон талаботи муайян ба сифати мол пешбинӣ шудаанд, ки онҳоро тарафҳо метавонанд ҳангоми бастанӣ шартномаи хариду фурӯш ҳамчун дастур истифода баранд.

Аз ҷумла, талабот ба сифати мол ҳангоми бастанӣ шартномаи хариду фурӯш дар моддаи 505 КГ ҚТ муқаррар карда шудааст. Аз ҷумла дар қисми 1 моддаи мазкур пешбинӣ шудааст, ки фурӯшанда бояд ба харидор молеро, ки сифати он ба талаботи шартномаи хариду фурӯш мувофиқ аст, диҳад.

Ҳангоми бастанӣ шартномаи хариду фурӯш бамувофиқарасии тарафҳо оид ба супориши техникӣ аҳамияти калон дорад, ки дар он харидор талаботҳои барояш зарурии сифати молро нишон медиҳад[18, с. 101]. В. С. Шелестов дуруст эрод мегирад, ки ифодаи талабот ба сифати мол реқвизити хатмии созишномаҳои басташаванда ба ҳисоб меравад, бе онҳо мавҷудияти уҳдадорӣ маъно надорад[21, с. 67]. Ба зами ин дар ҳуқуқшиносӣ чунин ақида вучуд дорад, ки вақте ки талабот ба сифати мол дар шартнома ба таври мушаххас муайян нашуда бошад, чунин шартномаро бевътибор доништан зарур аст[17, с. 66].

Қайд намудан зарур аст, ки муқаррар намудани талабот ба хусусиятҳои сифатии мол чунин ҳолатҳоро имконпазир мегардонад: 1) ҳангоми бастанӣ шартнома - предмети шартнома дар қисми сифати мол муайян карда мешавад, ки маънои мақсади дахлдори ҳуқуқии тарафҳоро хоҳад дошт[6, 51]; 2) ҳангоми иҷрои шартнома – мутобиқати сифати мол ба сифате, ки дар шартнома пешбинӣ шудааст, санҷида мешавад[11, с. 116]; 3) ҳангоми иҷрои шартнома – иҷрои уҳдадорӣ ҳамчун матлуб ё номатлуб баҳогузори карда мешавад[12, с. 109]. Дар баробари ин розигии дахлдор бо шартҳои сифати мол ҳимояи манфиатҳои ҳар ду тарафро таъмин менамояд, чунки тасаввуроти онҳоро дар бораи сифати мол муайян менамояд ва имкон медиҳад, ки низоҳҳои эҳтимоли ҳангоми додан-гирифтани мол ба ҳадди ақал расонида шаванд[7, 108]. Мутаносибан дар шартнома муфассал ва босаводона нишон додани бузургиҳои сифатии мол имкон медиҳад, ки дар оянда баҳсҳои марбут ба хусусият ва бузургиҳои мол пешгирӣ карда шаванд[18, с. 100].

Усулҳои ҳуқуқии бамувофиқарасӣ ва пешбинӣ намудани сифати мол дар шартномаи хариду фурӯш яхела нестанд. Дар робита ба ин ифодаи (муқаррар кардани) талабот ба сифати мол бо роҳҳои гуногун имконпазир аст. Масалан, А.В.Маслова усулҳои зерини ифода кардани талабот ба сифати молро дар шартнома ҷудо мекунад: 1) тавсифи мол ва хислатҳои муайяни он; 2) истинод ба ҳуҷҷати дахлдор оид ба стандартизатсия ё регламенти техникӣ; 3) истинод ба ҳуҷҷати техникӣ, дастур оид ба истифодабарии он; 4) истинод ба моли монанд, ки ба харидор аз ҷониби ҳамон як фурӯшанда аз рӯи шартномаи байни онҳо пештар басташуда фурӯхта шудааст; 5) истифодаи намуна[12, с. 25].

Ҳангоми бастанӣ шартномаи хариду фурӯш тарафҳо метавонанд талабот ба сифати молро тавассути истинод ба стандартҳои давлатӣ ва регламентҳои техникӣ пешбинӣ намоянд[8, 144]. Қайд намудан зарур аст, ки истинод ба стандарт ё дигар ҳуҷҷати меъёрии ба фурӯшанда ва харидор дастрас усули бевътимоди муқарраркунии талабот ба сифати мол ба ҳисоб меравад[20, с. 21].

Чунон ки дар адабиёти ҳуқуқӣ қайд гардидааст, ифодаи сифати мол бо роҳи истинод ба стандарти дахлдор усули нисбатан паҳнгардида ҳам дар гардиши савдои миллӣ ва ҳам байналмилалӣ ба ҳисоб меравад[11, 80]. Стандартиҳои мол имкон

медихад, ки сифати он дар сатҳи баланди касбӣ муайян карда шавад ва дар баробари ин ба тавсифи аз ҳад зиёд роҳ дода нашавад.

Дар ин замина қайд намудан зарур аст, ки тибки моддаи 1 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи стандартонӣ» аз 29 декабри соли 2010 стандарти давлатӣ талаботест, ки мақомоти ваколатдори давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба стандартонӣ тасдиқ (қабул) намудааст. Дар навбати худ стандарт ҳуччате мебошад, ки қоидаҳо, дастур ё тавсифҳои барои истифодаи умумӣ ё бисёрқарата таъиншударо нисбати мол ё раванду усулҳои бо он алоқаманди истеҳсолро муайян мекунад, ки интихоби онҳо бо мақсади истифода ихтиёриест. Стандарт инчунин метавонад талаботро ба истилоҳот, аломат, борпечкунӣ, тамғагузорӣ ва тамғакоғаз то дараҷае, ки нисбати мол, раванд ё усули истеҳсолот татбиқ мегарданд, дар худ дохил намоянд ё дар бар гирад [13, 22].

Тибки сарҳати 5 моддаи 1 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи бамеъёрдарории техникӣ» аз 19 майи соли 2009 регламенти техникӣ санади меъёрии техникиест, ки дар чараёни бамеъёрдарории техникӣ таҳия шуда, талаботи техникийи риояшон ҳатмиро вобаста ба бехатарии маҳсулот, чараёни коркард, истеҳсол, истифодабарӣ, ниғаҳдошт, интиқол, фурӯш, коркарди партовҳои он, иҷрои кор ва хизматрасонӣ дар қисми бехатарӣ муқаррар мекунад.

Оид ба масъалаи бамувофиқарасии шартҳои сифати мол дар шартномаи хариду фурӯш тавассути истинод ба стандартҳои давлатӣ қайд кардан зарур аст, ки ҳангоми амалиёт дар бозори дохилӣ истифодаи стандартҳои давлатӣ ва ҳуччатҳои меъёрии моҳиятан ба он баробар оқилона аст [20, с. 21]. Дар баробари ин ба назар гирифтани зарур аст, ки тибки қисми 1 моддаи 13 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи стандартонӣ» интихоби стандартҳо ихтиёрӣ мебошад. Ҳол он ки дар асоси моддаи 11 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи бамеъёрдарории техникӣ» регламентҳои техникӣ санадҳои меъёрии техникие мебошанд, ки иҷрои талаботашон ҳатмӣ мебошад. Дар ин сурат нуқтаи назари В.В. Богданро дуруст меҳисобем, ки чунин мегӯяд: «шарти шартномавӣ дар бораи сифати мол инъикосгари ҳуқуқи харидор ба сифат ва бехатарии мол ба ҳисоб меравад ва мутаносибан асоси онро риояи бечунуҷарои талаботи қонунгузорӣ дар бораи бамеъёрдарории техникӣ аз ҷониби соҳибкор, пеш аз ҳама истеҳсолкунанда ташкил медиҳад» [1, с. 134]. Дар ҳолате, ки регламенти техникӣ ба стандарт ишора менамоянд ва ягона роҳи таъмини мутобиқат ба регламенти техникӣ ин риояи стандарт мебошад, дар чунин ҳолат ин гуна стандарт ҳамчун регламенти техникӣ истифода мешавад (қисми 1 моддаи 13 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи стандартонӣ»).

Қайд намудан зарур аст, ки тибки қисми 3 моддаи 505 КГ ҚТ, агар тибки тартиби муқаррарнамудаи қонун нисбат ба сифати моли фурӯхташаванда талаботи ҳатмӣ пешниҳод гардида бошад, дар ин сурат фурӯшандае, ки ғайбӣ соҳибкориро анҷом медиҳад, уҳдадор аст ба харидор моли ба ин талабот мувофиқро супорад. Аз моддаи мазкур чунин бармеоянд, ки тарафҳои шартнома ҳуқуқ надоранд, ки молеро, ки нишондиҳандаҳои сифатии он аз нишондиҳандаҳои бо стандартҳои давлатӣ ҳатмӣ буда паст аст, пешниҳод намоянд.

Тарафҳо ҳангоми бастанӣ шартномаи хариду фурӯш сифати молро озодона ифода карда метавонанд, лекин дар баробари ин тарафҳо ҳуқуқ надоранд, ки аз талаботи ҳатмӣ ба сифати моли фурӯхташаванда, ки бо қонун ва ё тартиби муқарраргардида муайян гардидаанд, даст кашанд [15, с. 69].

Имконияти бо ризоияти тарафҳо додани моли сифаташ нисбат ба талаботи

ҳатмии стандартҳои давлатӣ паст бо қонунгузорӣ пешбинӣ нашудааст ва мутаносибан манъ аст. Дар робита ба ин дар марҳилаи бастанӣ шартнома дар он муқаррар кардани талабот ба сифати мол, ки аз талаботи ҳатмӣ пастар аст, ба КГ ҚТ мутобикат намекунад ва дар асоси моддаи 193 қамаҳамият аст.

Дар баробари ин сарҳати 2 қисми 4 моддаи 505 КГ ҚТ пешбинӣ менамояд, ки мутобики созишномаи байни фурӯшанда ва харидор нисбат ба моле, ки ба талаботи ҳатмӣ тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонун пешбинишуда ҷавобгӯ мебошад, додани моли дорой талаботи баландтар муқаррар шуданаш мумкин аст. Ҳамин тариқ ҳангоми бастанӣ шартнома тарафҳо ҳуқуқ доранд, ки оид ба талабот ба сифати моли нисбат ба стандартҳо, регламентҳои техникӣ ва дигар меъёрҳо баландтар ба мувофиқа расанд[16, 18]. Дар ин ҳолат фурӯши моли сифаташ аз сифати бо шартнома пешбинишуда баландтар бояд пешакӣ мувофиқа карда шавад, чунки имконияти истифода нагардидани моли сифаташ баландтар аз ҷониби харидор бо таҷҳизоти аллақай вучуддошта ҷой дорад[20, с. 101].

Тибқи қисми 3 моддаи 505 КГ ҚТ ҳангоми тибқи намуна ва (ё) тибқи тасвир (тавсиф) фурӯштани мол фурӯшанда уҳдадор аст ба харидор молеро диҳад, ки ба намуна ва (ё) тасвир (тавсиф) мувофиқ бошад. Қайд кардан зарур аст, ки дар марҳилаи бастанӣ шартнома яке аз усулҳои ҳуқуқии бамувофиқарасӣ ва муқаррар кардани талабот ба сифати мол тасвирӣ талабот ба сифат аз рӯи намуна ё тасвири мол аст[12, с. 100].

Намуна ин маҳсулоти фардиест, ки хусусияти истеъмолӣ ё истифодабарии он талаботи харидорро ба сифати мол муайян мекунад[19, 65]. Тавсифи мол номгӯи муайяни хусусиятҳои истеъмолии (хусусиятҳои истифодабарӣ) моли ба харидор додашаванда аст. Ба тавсифи мол расм, тасвири графикӣ ва ғайра замима шуда метавонад.

Ҳамин тариқ, ҳангоми тасвирӣ талабот ба сифати мол аз рӯи намуна ё тавсифи мол хусусиятҳои сифатии мол бояд дар шартнома дар асоси меъёрҳои мавҷуда, ки дар шакли матн, тасвири графикӣ, хусусиятҳои химиявӣ физикӣ ва ғайра инъикос ёфтаанд, муайян карда шаванд. Дар баробари ин намунаҳои молро, ки аз рӯи онҳо фурӯш ба нақша гирифта мешавад, дар шартнома тавсиф намудан, нишон додани ҷой ва тартиби нигоҳдорӣ онҳо, ки имконияти тағйири намунаҳои бамувофиқарасидаро истисно менамояд, мувофиқи мақсад аст.

Ҳаминро ба назар гирифта нозим аст, ки муқарраркунии талабот ба сифати мол аз рӯи намуна ҳангоми савдои мол, ки дорой аломати навъ, татбиқ мегардад[4, с. 81].

Дар сарҳати 2 қисми 2 моддаи 505 КГ ҚТ муқаррар гардидааст, ки агар тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонун нисбат ба сифати моли фурӯхташаванда талаботи ҳатмӣ пешниҳод гардида бошад, дар ин сурат фурӯшандае, ки ҷаъолияти соҳибкории анҷом медиҳад, уҳдадор аст ба харидор моли ба ин талабот мувофиқро супорад. Чунон ки дар адабиёти ҳуқуқӣ қайд гардидааст, нияти ба таври дақиқ ифодагардидаи харидор марбут ба истифодаи мол бо мақсадҳои муайян низ яке аз усулҳои дар шартномаи хариду фурӯш муайян кардани талабот ба сифати мол ба ҳисоб меравад[4, с. 76].

Ҳамин тариқ харидор ҳуқуқ дорад ҳангоми бастанӣ шартномаи хариду фурӯш дар он мақсадҳои муайяни ба даст овардани молро нишон диҳад. Мутаносибан, агар ҳангоми бастанӣ шартнома харидор дар он мақсади муайяни ба даст овардани молро нишон диҳад, пас фурӯшанда ҳатман бояд молеро диҳад, ки сифати он имкон медиҳад онро тибқи он мақсадҳои муайяне, ки дар шартнома нишон дода шуда буданд, истифода барад.

Тибқи қисми 2 моддаи 505 КГ ҚТ дар сурати дар шартномаи хариду фурӯш набудани шартҳо дар бораи сифати мол фурӯшанда уҳдадор аст ба харидор моле пешниҳод намояд, ки барои мақсадҳои ӯ коршоём аст ва барои ҳамон мақсад ин мол одатан истифода мешавад. Аз моддаи мазкур бармеояд, ки агар ҳангоми бастанӣ шартнома тарафҳо дар он талабот ба сифатро муайян накарда бошанд, пас фурӯшанда уҳдадор аст ба харидор молеро пешниҳод намояд, ки сифати он имкони истифодаи онро бо мақсаде медиҳад, ки барои он ҳамон мол одатан истифода мешавад. Дар адабиёти ҳуқуқӣ қайд мешавад, ки қонунгузор чунин меъёри ифодаи сифати молро, аз қабилӣ «мақсадҳое, ки барои он чунин мол истифода мешавад» дуруст интихоб кардааст, чунки то ба имрӯз на хусусияти мол, балки он чиз муҳим мегардад, ки мол ҳангоми истифодааш ба харидор чӣ медиҳад [4, с. 23].

Бо назардошти хусусияти махсуси қувваи барқ ва гармӣ, қонунгузори зарур шуморидааст, ки моддаи алоҳидаи КГ ҚТ (моддаи 573)-ро ба «сифати барқ» бахшад, ки дар он масъалаҳои бо сифати барқ алоқаманд ба танзим дароварда мешаванд. Тибқи қисми 1 моддаи 573 КГ ҚТ сифати барқе, ки ташкилоти таъмини барқ таъмин менамояд, бояд ба талаботи муқаррарнамудаи намуна (стандарт)-ҳои давлатӣ ва дигар санадҳои меъёрӣ оид ба намуна (стандартизатсия) ё сифати пешбиниамудаи шартнома мутобиқат намояд. Аз моддаи мазкур бармеояд, ки тарафҳои шартномаи барқтаъминкунӣ ҳангоми бастанӣ шартнома ҳуқуқ доранд, ки талабот ба сифати қувваи барқ ва гармидиҳиро муқаррар кунанд ё ба стандарти давлатӣ истинод намоянд, ки дар он нишондиҳандаҳои сифати барқ пешбинӣ шудаанд.

Аммо бо назардошти мушкилии мавзӯи барқ дар амал усулҳои муайян кардани сифати барқ одатан бо тартиби ҳатмӣ (императивӣ) бо санадҳои махсуси меъёрӣ (асосан стандартҳои давлатӣ) ва баъзан бо созишномаи тарафҳо танзим карда мешаванд.

Ҳамин тариқ, дар марҳилаи бастанӣ шартномаи хариду фурӯш бамувофикарасии шартҳои шартнома дар бораи сифати мол тавассути чунин омилҳо имконпазир аст: 1) муфассал номбар кардан ва тавсифи хусусияти мол; 2) истинод ба стандарти давлатии муайян ё регламенти техникӣ; 3) истинод ба регламенти техникӣ.

Ҳамин тавр, ба назар мерасад, ки масъалаҳои сифати мол бояд матлаби таҳқиқи амиқ ва ҳамачонибаи олимони ҳуқуқшиноси ватанӣ гардад. Зеро барои қабул кардани санадҳои меъёрӣ-ҳуқуқии ҷавобгуи талаботи замон заминаи бозътимоди назариявӣ гузоштан лозим аст.

Пайнавишт:

1. *Богдан В. В. Гражданско-правовое регулирование защиты прав потребителей в современной России: проблемы теории и практики: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / В. В. Богдан. - Курск, 2015. - 389 с.*
2. *Болтуев У.С. К вопросу о правовых аспектах качества товаров как предпосылки защиты прав потребителей // Вестник Педагогического университета. - Душанбе, 2011. - №3 (39). - С. 79-84.*
3. *Болтуев У.С. Необходимость предложения потребителям качественных товаров как важный фактор защиты прав потребителей / Современные проблемы и тенденции развития экономики, управления и юриспруденции: Первая Международная научно-студенческая конференция (Ижевск, 12 апреля 2012 г.). - Ижевск, 2012. - С.13-18.*
4. *Гридин А. В. Гражданско-правовые способы обеспечения качества товаров, работ и услуг: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / А. В. Гридин. - Краснодар, 2006. - 212 с.*

5. Забоев К. И. Правовые и философские аспекты гражданско-правового договора. - СПб., 2003. – 188 с.
6. Замятин В. Несовершенство Инструкции о порядке приемки продукции / В. Замятин // Социалистическая законность. 1974. № 3. С. 48-54.
7. Зубкова Т. А. Досудебная экспертиза качества товаров: порядок проведения и недостатки его регулирования / Т. А. Зубкова // Бизнес в законе. 2010. №1. С. 107-111.
8. Зубкова Т. А. Правовое обеспечение качества товаров: законодательство требует корректив / Т. А. Зубкова // Бизнес в законе. 2012. №2. С. 142-152.
9. Кошелюк Б. Е. Правовое регулирование договора поставки товаров для государственных нужд (по материалам практики Федеральной службы исполнения наказаний): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Б. Е. Кошелюк. - Рязань, 2014. – 207 с.
10. Кузнецова Ю. А. Качество как условие договора проблемы реализации / Ю. А. Кузнецова // Ученые труды Академии адвокатуры и нотариата. 2014. № 1. С. 113-120.
11. Кузнецова Ю. А. Условие о качестве в гражданско-правовых договорах: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Ю. А. Кузнецова - М., 2015. – 196 с.
12. Маслова А. В. Правовые аспекты деятельности по обеспечению качества и безопасности продукции: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / А. В. Маслова - М., 2005. - С. 25.
13. Менглиев Ш. Понятие морального вреда // Законность - основа правового государства. - Конуният. – Душанбе, 1995. - С.19 -27.
14. Паёми Президенти Чумҳурии Тоҷикистон, Пешивои миллат Эмомали Раҳмон ба Маҷлиси Оли Чумҳурии Тоҷикистон // Манбаи электронӣ: <http://www.president.tj/node/16771> (санаи мурочиат: 15.01.2020)
15. Панова А. С. О соотношении договорного условия о качестве товара с иными условиями договора поставки / А. С. Панова // Вестник Санкт-Петербургского университета. Серия 14. № 4. 2014. С. 112-119.
16. Панова А. С. Правовое регулирование отношений по подтверждению соответствия продукции, работ, услуг: Учебно-практическое пособие. – Казань, 2007. – 149 с.
17. Семякин М. Н. Гражданско-правовые формы (средства, способы) управления качеством продукции в системе хозяйственного механизма: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / М. Н. Семякин. - Свердловск, 1991. – 184 с.
18. Сметаниников А. Е. Договор купли-продажи и качество продукции / А. Е. Сметаниников // Российский юридический журнал. 2009. № 1. С. 96-101.
19. Сметаниников А. Е. Проблемы проверки товара по качеству при его приемке или в пределах гарантийного срока / А. Е. Сметаниников // Хозяйство и право. 2007. - № 3. - С. 61-69.
20. Тавер Е. И. Договор купли-продажи. Требования к качеству / Е. И. Тавер // Методы оценки соответствия. - 2009. - № 1. - С.18-23.
21. Шелестов В. С. Договор поставки и качество продукции. - М., 1974. - 164 с.

Reference Literature:

- 1 Bogdan V.V. Civil-Legal Regulation of Consumers` Rights Advocacy in Contemporary Russia: Problems of Theory and Practice: Doctoral dissertation in jurisprudence: 12.00.03// V.V.Bogdan. – Kursk, 2015. – 389 pp.
- 2 Boltuyev U.S. To the Issue of Legal Aspects of Commodity Quality as a Prerequisite of Consumers` Rights Advocacy // Bulletin of Pedagogical University. – Dushanbe, 2011, #3 (39). – pp. 79 – 84.

Boltuev U.S. *On some Legal Issues Relating to Commodity Quality under Conclusion of Purchase-Sale Agreements*

- 3 Boltuyev U.S. *The Necessity of Offering Qualitative Goods to Consumers as an Important Factor of Consumers' Rights Advocacy // Modern Problems and Tendencies of Development Concerning Economy, Management and Jurisprudence: the first International Scientific Conference of Students (Izhevsk. April 12, 2012).* – pp. 13 – 18.
- 4 Gridin A.V. *Civil-Legal Methods of Ensuring the Quality of Goods, Jobs and Services: candidate dissertation in jurisprudence: 12.00.03 // A.V. Gridin.* – Krasnodar, 2006. – 212 pp.
- 5 Zaboyev K.I. *Legal and Philosophical Aspects of Civil-Legal Agreement.* – SPb., 2003. – 188 pp.
- 6 Zamyatin V., *Imperfection of the Instruction Concerned with the Order of Produce Reception // V.Zamyatin // Socialist Legality.* 1974, #3. – pp. 48 – 54.
- 7 Zubkova T.A. *Preforensic Expertise of Goods Quality: the Order of Conducting and Drawbacks of its Regulation // T.A. Zubkova // - pp. 107 – 111.*
- 8 Zubkova T.A. *Legal Insurance of Goods Quality: Legislation Requires Corrections // T.A. Zubkova // Business in Law.* 2012, #2. – pp. 142 – 152.
- 9 Koshelyuk B.Ye. *Legal Regulation of Goods Delivery for State Needs (according to the Materials of the Practice of Penitentiary Executions Implemented by Federal Service): candidate dissertation in jurisprudence: 12.00.03 // B.Ye. Koshelyuk.* – Ryazan, 2014. – 207 pp.
- 10 Kuznetsova Yu.A. *Quality as a Provision of the Agreement on the Problem of Realization // Yu.A. Kuznetsova // Scientific Works of the Academy of the Bar and Notary Management.* 2014, #1. – pp. 113 – 120.
- 11 Kuznetsova Yu.A. *Provision on Quality and Civil-Legal Agreements: candidate dissertation in jurisprudence: 12.00.03 // Yu.A.Kuznetsova.* – M., 2015. – 196 pp.
- 12 Maslova A.V. *Legal Aspects of Activity on Insurance of Quality and Security of Production: candidate dissertation in jurisprudence: 12.00.03 // A.V. Maslova.* – M., 2005. – 25 pp.
- 13 Mengliyev Sh. *Conception of Moral Damage // Legality as a Basis of Law-Abiding State. – Code of Laws.* – Dushanbe, 1995. – pp. 19 – 27.
- 14 *The Message of Tajikistan Republic President, Leader of Nation Emomali Rahmon to Majlisi Oli (Supreme Council) // Electronic Resource: <http://www.president.tj/node/16771> (Date of request: 15.01.2020).*
- 15 Panova A.S. *On Correlation between Agreement Provision Concerned with Goods Quality and other Ones Related to Delivery Agreement // A.S. Panova // Bulletin of Saint-Petersburg University. Series 14. #4.* 2014. – pp. 112 – 119.
- 16 Panova A.S. *Legal Regulation of Relations on Confirmation of Correspondence of Produce, Jobs, Services. Educational-practical manual.* – Kazan, 2007. – 149 pp.
- 17 Semyakin M.N. *Civil-Legal Forms (Resources, Modes) of Management with Produce Quality in the System of Economy Mechanism: Doctoral dissertation in jurisprudence: 12.00.03 // M.N. Semyakin.* – Sverdlovsk, 1991. – 184 pp.
- 18 Smetannikov A.Ye. *Purchase-Sale Agreement and Produce Quality // A.Ye. Smetannikov // Russian Juridical Journal.* 2009, #1. – pp. 96 – 101.
- 19 Smetannikov A.Yu. *The Problems of Goods Checking according to Quality under their Reception or in the Limits of Guaranteed Terms // A.Ye. Smetannikov // Economy and Law.* 2007, #3. – pp. 61 – 69.
- 20 Taver Ye.I. *Purchase-Sale Agreement. Requirements to Quality // Ye.I. Taver // Methods of Correspondence Assessment.* 2009, #1. – pp. 18 – 23.
- 21 Shelestov V.S. *Delivery Agreement and Produce Quality.* – M., 1974. – 164 pp.